HOTĂRÂRILE DE PRESTARE ÎN JURISPRUDENȚA INTERNAȚIONALĂ

Diana SÂRCU

Din motive de celeritate, judecătorii internaționali încearcă, de cele mai dese ori, să reglementeze litigiul în ansamblu printr-o singură hotărâre prin care se pronunță asupra fondului (asupra încălcării unei obligații internaționale) şi asupra reparației datorate, urmare a constatării prejudiciului cauzat. Aceasta este posibil doar dacă chestiunea satisfacției echitabile este suficient de pregătită pentru a fi hotărâtă. În caz contrar, jurisdicția va emite două hotărâri distincte: una în principal, prin care se va pronunța asupra fondului, alta doar asupra satisfacției echitabile. Ambele ipoteze se referă la contenciosul de prestare [5, p.129-130] şi se întâlnesc în practica contencioasă a Curții Internaționale de Justiție (CIJ) şi Curții Europene a Drepturilor Omului. De asemenea, în ambele ipoteze decizia jurisdicțiilor ia forma unei hotărâri şi se referă la fondul acesteia.

Cu referire la CEDO, în situația în care Curtea a statuat printr-o singură hotărâre în același timp asupra fondului propriu-zis a cauzei şi asupra acordării unei satisfacții echitabile, doctrina franceză ridică unele critici legitime. De exemplu, profesorul F.Sudre [9, p.113-124] consideră că această practică ar transforma **contenciosul indemnizator** într-un ordinar **contencios de convenționalitate**. De fapt, suntem de acord cu această opinie, deoarece statuând imediat asupra sumei pe care statul reclamat trebuie să o achite reclamantului, Curtea nu lasă autorităților naționale oportunitatea de a analiza şi remedia ele-însele consecințele constatării încălcării pe care au comis-o, încălcându-se, prin urmare, principiul subsidiarității [8, p.39-40]. Prin urmare, dacă practica CEDO de a reglementa printr-o singură hotărâre fondul cauzei şi acordarea satisfacției echitabile ar răspunde exigenței de celeritate a procedurii, atunci ea rămâne discutabilă din punctul de vedere al principiului subsidiarității. În pofida acestui fapt, practica oferă avantajul nonneglijabil de a garanta victimei o remediere imediată a situației sale, urmare a constatării încălcării comise în privința sa. În viziunea Marinei Eudes [5, p.130], soluția ar consta în utilizarea tehnicii de „disociere a contenciosului de prestare" – judecătorii ar condamna imediat statul la plata cheltuielilor şi costurilor legate de procedurile internaționale, rezervând pentru o dată ulterioară chestiunea satisfacției echitabile privind prejudiciul material şi moral.

Dar această metodă, în viziunea noastră, nu ar favoriza reglementarea rapidă a cauzelor în fața CEDO. Curtea pare să adopte în unele spețe o variantă de compromis, în special atunci când decizia asupra încălcării este degajată, dar mărimea satisfacției echitabile încă nu este calculată: ea adoptă hotărârea de condamnare, acordând statului un termen, în general de 3 luni, pentru a o informa asupra oricărei reglementări amiabile între părți asupra

mărimii satisfacţiei echitabile. Practica a fost utilizată şi în speţele contra Moldovei – Prodan [7], Oferta Plus [6], ASITO [1] etc. în următoarea formulă: Curtea „invită Guvernul Republicii Moldova şi reclamantul să prezinte, în următoarele trei luni, observaţiile lor scrise cu privire la această chestiune şi, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge".

Situaţia este cu totul diferită în cazul Curţii Internaţionale de Justiţie, practica acestei instanţe, de la creare până în prezent, cunoaşte doar două cazuri când jurisdicţia s-a pronunţat printr-o hotărâre separată asupra cuantumului reparaţiei datorate ca urmare a constatării încălcării printr-o hotărâre anterioară. De fapt, o hotărâre se referă la prima cauză cu care a fost sesizată Curtea – *Strâmtoarea Corfu* – cererea fiind introdusă de către Marea Britanie contra Albaniei la 22 mai 1947. În hotărârea asupra fondului [4], Curtea a constatat că dispune de competenţă pentru a fixa mărimea reparaţiilor datorate. Totuşi ea a precizat că nu este în măsură de a o face imediat în aceeaşi hotărâre, deoarece nici Guvernul albanez încă nu a indicat pe care dintre sumele reclamate le contestă, nici Guvernul britanic încă nu prezentase dovezile în suportul pretenţiilor sale. În consecinţă, CIJ a enunţat că va institui în legătură cu aceasta o procedură distinctă, care s-a finalizat cu o hotărâre separată cu privire la fixarea mărimii reparaţiilor datorate din 15 decembrie 1949 [3].

Curios este faptul că în această procedură Guvernul albanez nu a binevoit să se prezinte şi să-şi pledeze cauza, contestând de la bun început competenţa CIJ de a fixa mărimea reparaţiilor, deoarece conform compromisului semnat între agenţii Albaniei şi Marii Britanii la 25 martie 1948 Curtea trebuia să examineze numai chestiunea dacă Albania era sau nu obligată să plătească reparaţii pentru prejudiciile cauzate navelor militare britanice în incidentul din 22 octombrie 1946, şi compromisul nu prevedea că CIJ ar fi avut dreptul să fixeze mărimea reparaţiilor şi să ceară în consecinţă Albaniei informaţii la acest subiect.

În secunda hotărâre de prestare din jurisprudenţa CIJ – hotărârea recentă din 19 mai 2012 pe marginea speţei *Ahmadou Sadio Diallo* (Guineea c. Republicii Democrate Congo) [2] – Curtea de asemenea s-a pronunţat asupra stabilirii cuantumului satisfacţiei echitabile datorate de către Congo în favoarea Guineei pentru prejudiciul cauzat resortisantului guineean prin încălcarea angajamentelor sale internaţionale din partea statului congolez. CIJ a constatat că părţile nu au reuşit să ajungă la un numitor comun în perioada de timp determinată privind mărimea despăgubirilor datorate, precum şi categoriei prejudiciului care urma a fi compensat, astfel Curtea fiind în situaţia să se pronunţe asupra cuantumului exact al reparaţiilor în vederea compensării prejudiciului suferit de Ahmadou Sadio Diallo pentru detenţia preventivă şi expulzarea de pe teritoriul congolez în perioada anilor 1995-

1996. Înalții magistrați de la Haga au conchis că despăgubirile urmează a fi estimate la 85 mii de dolari SUA pentru prejudiciul nematerial (moral) suferit de victimă, precum şi 10 mii dolari SUA pentru prejudiciul material adus proprietății private a victimei alin. (61). CIJ a respins pretențiile în vederea reparației daunelor cu titlu de remunerație profesionale şi beneficiu ratat.

Numărul evident redus al hotărârilor de prestare în practica CIJ este explicat prin natura modalității de atribuire a competenței jurisdicției. Art.36 alin.(2)din Statutul CIJ stabileşte limita *ratione materiae* a competenței Curții la chestiuni cu privire la: interpretarea unui tratat, orice problemă de drept internațional, existența oricărui fapt care, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale; şi natura sau întinderea reparației datorate pentru încălcarea unei obligații internaționale. Această clauză de atribuire a competenței este una facultativă, deoarece competența acestui organ judiciar al ONU, spre deosebire de instanțele naționale, totalmente depinde de voința părților aflate în diferend.

Referințe:

1. Asito c. Moldovei, Hotărârea din 8 noiembrie 2005. [Accesat 05.02.2013] Disponibil: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/ASITO%20(fond%20si%20admisibilitate)%20(ro).pdf
2. Cauza *Ahmadou Sadio Diallo* (Guineea c. Congo), Hotărârea cu privire la indemnizația datorată din 19 iunie 2012. [Accesat 05.04.2013] Disponibil: http://www.icj-cij.org/docket/files/103/17045.pdf
3. Cauza *Strâmtoarea Corfu* (Marea Britanie c. Albaniei), Hotărârea cu privire la fixarea mărimii reparațiilor datorate din 15 decembrie 1949. [Accesat 05.04.2013] Disponibil: http://www.icj-cij.org/docket/files/1/1662.pdf
4. Cauza *Strâmtoarea Corfu* (Marea Britanie c. Albaniei), Hotărârea din 9 aprilie 1949. [Accesat 05.02.2013] Disponibil: http://www.icj-cij.org/docket/files/1/1644.pdf
5. EUDES, M. La pratique judiciaire interne de la Cour Européenne des Droits de l'Homme. Paris: A. Pedone, 2005. 564 p. ISBN 978-2-233-00481-9.
6. Oferta Plus c. Moldovei, hotărârea din 19 decembrie 2006 [Accesat 05.04.2013] Disponibil: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/OFERTA%20PLUS%20SRL%20(ro).pdf
7. Prodan c. Moldovei, Hotărârea din 18 mai 2004. [Accesat 05.04.2013] Disponibil: http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/PRODAN%20(ro).pdf
8. SARCU, D. *Accesul la Curtea Europeană a Drepturilor Omului: condiții de admisibilitate.* Chişinău: Centrul de Drept, 2001. 123 p. ISBN 9975-9650-0-8.
9. SUDRE, F. De quelques interrogations sur l'évolution du mécanisme européen de garantie des droits de l'homme. In: *Mélanges APOLLIS.* Paris: Pedone, 1992, p.113-124.